

Arkæologisk Forum – Spejlinger

'Spejlinger' er et nyt tiltag i Arkæologisk Forum. Idéen med artikelserien er at præsentere en aktuell arkæologisk problemstilling fra den internationale litteratur (tidsskrifter, konferencer, bøger mv.) og lade udvalgte skribenter spejle denne i en specifik dansk kontekst. Skribenterne skal således ikke diskutere den oprindelige tekst, men derimod 'tænke med den' og præsentere den centrale problemstilling i en ny (men for vores læsere velkendt) sammenhæng - også selvom det indebærer at være uenig med den oprindelige teksts udlægning af problemstillingen. Formålet med 'Spejlinger' er dermed at give et lille kig ind i, hvad der rører sig i arkæologien internationalt, samtidig med at dette bringes direkte ind i og gøres relevant for en national arkæologisk sammenhæng. Håbet er, at tiltaget vil fungere som en slags 'åben læseklub', der både vil inspirere og provokere til at se arkæologien i Danmark i en større sammenhæng.

Udgangspunktet for den første udgave af 'Spejlinger' er artiklen *The Two Cultures and a World Apart: Archaeology and Science at a New Crossroads* af Tim Flohr Sørensen (2017).

'The Two Cultures and a World Apart: Archaeology and Science at a New Crossroads' er en diskussionsartikel. Emnet er således af overordnet teoretisk karakter og tonen debatterende. Artiklen følges desuden af kritiske kommentarer af henholdsvis Hallvard J. Fossheim, Kristian Kristiansen, Kerstin Lindén og Marc Vander Linden samt et svar på kritikken af den oprindelige artikels forfatter, Tim Flohr Sørensen. I det følgende har vi bedt skribenterne hovedsageligt at forholde sig til problemstillingen i den oprindelige artikel og ikke til de efterfølgende kommentarer.

Udgangspunktet for artiklen er en diskussion af arkæologiens forhold til henholdsvis humanistiske og naturvidenskabelige videnskabsideal. Der argumenteres for at naturvidenskabelige metoder såsom statistisk modelbygning bl.a. gennem brug af 'Big Data', aDNA studier, strontiumisotopanalyser etc., fylder mere og mere i den arkæologiske videnskab idag; en situation, som med Kristian Kristiansens ord er blevet beskrevet som 'the third science revolution' (Kristiansen 2014). Hvor nogle alene ser dette som en positiv udvikling, finder Sørensen dog, at udviklingen udfordrer den arkæologiske videnskab fundamentalt, og at der er en mangel på diskussion af hvor denne udvikling fører arkæologien hen. Helt konkret identificerer Sørensen tre udfordringer, som den voksende inkorporering af naturvidenskab betyder for den arkæologiske videnskab:

1. En voksende skepsis overfor tolkninger, der ikke kan 'bevises' med naturvidenskabelige undersøgelser
2. En tilbagevenden til at 'lade data tale for sig selv' med en fare for at resultater fra naturvidenskabelige undersøgelser bliver opfattet som 'sandheder'
3. En skæv forståelse af tværvideenskabelighed, hvor det naturvidenskabelige videnskabsideal kommer til at dominere fremfor at resultere i en multi-disciplinær tilgang til arkæologiske problemstillinger.

Med eksempler fra bronzealderforskningen argumenterer Sørensen for, at der er en risiko for, at resultaterne fra naturvidenskabelige undersøgelser bruges naivt uden hensyntagen til den usikkerhed, der er forbundet med disse, og samtidig bruges til at dække over det fragmenterede og ukomplette, som er en grundpræmis for det arkæologiske materiale. Det sætter, ifølge Sørensen, et direkte aftryk på, hvordan 'arkæologisk viden' defineres, da absolutte og kvantificerbare data efterstræbes frem for spekulationen og fortolkningen. Konsekvensen, som Sørensen ser det, er en voksende opfattelse af, at sociale og kulturelle spørgsmål, på trods af deres kompleksitet, kun kan besvares gennem brug af naturvidenskabelige metoder.

Artiklen er ikke en kritik af naturvidenskabelige undersøgelser som sådan eller af deres relevans for det arkæologiske felt, men derimod en mere overordnet kritik af, hvordan disse anvendes i arkæologien og hvordan de potentielt ændrer og ensretter opfattelsen af den arkæologiske viden uden, at dette debatteres. En

Spejlinger – den arkæologiske udgravning og formidling

større og mere generel debat af denne udvikling efterlyses, og Sørensen opfordrer således arkæologer til i højere grad at reflektere over, hvordan arkæologer stiller spørgsmål, hvorfor de stiller spørgsmål og ikke mindst hvordan disse besvares.

Spejlinger – den arkæologiske udgravning og formidling

Til denne første udgave af 'Spejlinger' har Redaktionen inviteret henholdsvis Jesper Hansen fra Odense Bys Museer og Jeanette Varberg fra Nationalmuseet til at spejle problematikken fra Tim Flohr Sørensens artikel i hver deres fagområde, henholdsvis den arkæologiske udgravning og den arkæologiske formidling.

Jesper Hansen er uddannet Ph.d. og leder af arkæologien på Odense Bys Museer, hvor han blandt andet er ansvarlig for administrationen af kapitel 8-arkæologien. Desuden har han mange års erfaring fra feltarkæologien.

Jeanette Varberg er museumsinspektør ved Nationalmuseets afdeling for Danmarks og Middelhavslandenes Oldtid med ansvar for den arkæologiske formidling og derudover forfatter og foredragsholder, der er kendt for at bruge arkæologien, som springbræt til at diskutere livet i vores egen tid.

Som oplæg til den faglige spejling i en konkret dansk kontekst har redaktionen stillet skribenterne følgende spørgsmål:

- Genkender du de tre udfordringer, som Sørensen ser i den arkæologiske udgravning/formidling?
- Hvordan stiller arkæologer spørgsmål i den arkæologiske udgravning/formidling?
- Hvad er arkæologisk viden i den arkæologiske udgravning/formidling?

Og hermed giver vi ordet videre til vores to skribenter.

Litteratur

Kristiansen, Kristian 2014

Towards a new paradigm? The third science revolution and its possible consequences in archaeology.

Current Swedish Archaeology 22, s. 11–34.

Sørensen, Tim Flohr 2017

The Two Cultures and a World Apart: Archaeology and Science at a New Crossroads.

Norwegian Archaeological Review 50 (2), s. 101-115.